

Gerçekten daha gerçek olan bir şey var mıdır?

Evet Vardır: Masal!

Nikos KAZANCAKİS

(El Greko'ya Mektuplar)

Burada masalın tanımı, kökeni ve ortaya çıkışı üzerinde durmayacağım. Bunlar öyle ve böyle bilinen gerçekler. Amacım, masalın çocuk eğitimindeki işlevine dikkat çekmek, önemini vurgulamak ve çocuk ile masal arasındaki ilişkiye ana hatları ile değinebilmektir.

Önce çocukluğumuzu düşünelim: Çocukluğumuzda çoğu zaman bize okunan ya da anlatılan masalları, göz kapaklarımız kapanıncaya kadar dinlemeye çalışmadık mı?Çocukluğumuz, çeşitli masalları dinleyerek ve okuyarak geçmedi mi?Dinlediğimiz ya da okuduğumuz her masal bizde olumlu-olumsuz birtakım etkiler ve izler bırakmadı mı?Neden masalların havası bu kadar sarıyordu bizi?Bizi çeken ne vardı masallarda?Biraz zihnimizi yorsak, masalların çocukluğumuzu kuşatan, çeken ve mutlulukları yaşatarak olaylara ortak eden bir havası olduğunu anlarız.

Kimi anne-babalar hatta bazı öğretmenler "Masal da neymiş!" diyerek masalı pek önemsemezler. Masalları yarsız öğütle, uyutucu eğitimle dolu söz yığını sanırlar. Olur mu?Masal türü dünyanın pek çok ülkesinde tıpkı öbür yazın türleri gibi saygın bir yazın türü olarak gelişmiştir. Günümüzde, masal kitapları hem yetişkinler hem de çocuklar tarafından ilgi ve beğeni ile okunmaktadır. Bundan sonra da okunacaktır.

Masalarda çekinilecek, korkulacak bir durum yoktur; tam tersine sevinmeliyiz. Çocuklar masalların uydurma, yaratı, yalan bir tür olduğunu bilir; yine de severek dinler, ana dili başta olmak üzere kendini bir süre bunlarla geliştirir. Masalsız büyüyen çocuklara acımak gerekir, ben acırım. Bu nedenle anne-babaların, öğretmenlerin çocuklara günde çok değil 20 dakika kadar masal okumalarını öneririm. Masal okumayı sürekli yaparlarsa çocuklardaki olumlu değişikliklerin zamanla farkına varacaklardır.

Bu konuda düşünen, fikir üreten öğretmen kökenli bir yazarımız şöyle diyor:"Çocuklukta ana dilin gelişmesine, hayal gücünün zenginleşmesine yardımcı olan masal, aynı zamanda çeşitli yararlar sağlayan bir sanat ve eğitim-öğretim aracıdır. Henüz okuma, yazma bilmeyen okul öncesi çağındaki yavruların başlıca fikir ve duygu besinini masallar teşkil eder. Masallar sayesinde ki çocuk, ana dilinin kelimelerini, kullanma yollarını, halk dilinde yaşayan canlı söz cevherlerini kolaylıkla kavramaya ve bir gün doğrudan doğruya okuyabilmek üzere okuma isteğini duymaya başlar. Çocuk masal sayesinde insan tiplerini ve çeşitli karakterleri de tanır." (1)

"Masal, çocuğun yaşadığı iç dünyayı en iyi yansıtan bir araç olduğu için, küçüklerin zevkini okşar. Daha açıkçası, çocuk nasıl tabiatın emrinde ise masal da böylesine çocuğun emrinde, yanındadır, içindedir ve onun malıdır. Masal çocuk için bir alışkanlık değil bir ihtiyaçtır."(2)

Yine konuya eğilen, masal ile çocuk arasındaki ilişkiyi yorumlayan, bir başka doktor-ozan yazarımız da şu düşünceleri, görüşleri ileri sürüyor:"Çocuğun iç yapısını anlayabilmek için şu "unutma" sözcüğüne yaklaşalım. Geçmişini anımsamaz çocuk. Dün çabuk unuttur. İlgüdü deneyleri dışında, imgeleminde dün yoktur. Geleceğin belleğine yazılır her şey. Çocuk geleceği örer yaşantının ileri yaşlarını, günü yaşar, ama geçmişini unuttur. Durmadan geleceğin toprağını eker. Yaşlılık ise, geleceği bırakır bir yana, günü atlar, örülmüş bir geçmişini yaşar, bir masalı dokur hep. Masalı yaş yaşamışların, ebe anaların, koca ninelerin yaratmaları bundandır ve çocukların dinlemesi:Yaşlıların geçmişini çocuklar örmüşlerdir de ondan. Masalda ninelerle torunları birleştiren budur:Masal dinlerken çocuk, unuttuğu kendisinin olan-geçmişini anımsar, yaşlı masal anlatıcı ise-kendisi için bir şey demeyen artık, yitip giden geleceği unuttur. Çocuk bir unutturmadır. Masalda anımsar her şeyi. Genç anne çocuğa masal anlatır. Masal kitabı çocukların en severek okudukları, okuttukları kitaplardan biridir. Ninelerin dünyası annelerin okuyuşunda ya da anlatışında uyanır. Çocuk o verimli unutma döneminde her değdiği nesneyi, her değindiği şeyi bir masala çevirir ve birdenbire unutturur:İlerde annelerden, ninelerden dinleyince anımsayacaktır. Masal sadece bir halk bilgisi gereci, bir çocuk yazını türü, bir düşünce yaratısı değildir. Çocuğun iç evrenini aydınlatan bir lâmbadır da, bir büyü lûmba."(3)

Görülüyor ki; çocuk eğitiminde masalın çok önemli bir yeri vardır. Çocuk ile masal arasındaki ilişki doğurgan, çocuğu iyiye, güzele ve doğruya götürücü bir ilişkidir. O zaman, masalı anne-baba ve öğretmen olarak önemsemeliyiz. Çocuğa anlatacağımız veya okuyacağımız masalı titizlikle seçmeliyiz, gereken özeni göstermeliyiz.

KAYNAKLAR

1.EnverNaci GÖKŞEN, Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız, İstanbul 1980, s.58.

2.A.g.e. s.59.

3. Ceyhun Atuf KANSU, Yansıma-Çocuk Eğitimi ve Edebiyatı, 1975 Kitaptaki "Çocukluktan Yazına" başlıklı yazı.